

Europa, precum și în Statele Unite ale Americii, Canada și Australia. A părăsit România în 1980 și a fost director artistic al teatrului Tyrone Guthrie din Minneapolis (SUA), iar din 1986, a fost profesor de teatru la Columbia University și la New York University, în New York. S-a reîntors la București după 1989, regizând o serie de piese devenite celebre. În semn de recunoaștere a valorii sale artistice și profesionale, a fost numit Director de Onoare al Teatrului Bulandra. În luna ianuarie a acestui an, Muzeul Țăranului Român a organizat o întâlnire cu Liviu Ciulei, proiectându-se și Rădurea spânzuraților, care a împlinit 45 de ani! S-a stat în acea seară la coadă la cinema, cum se mai întâmplă doar în festivaluri. O întâlnire cu regizorul atunci în vârstă de 87 de ani era o ocazie prea rară ca să fie ratată. Cum sunt și poveștile despre unul dintre cele mai bune filme românești ale tuturor timpurilor, premiat pentru regie la Cannes. "Astăzi îl găsesc cam cu 20-30 de minute prea lung. Lungimea se datorează faptului că pe vremea aia nu prea vedeam filme străine, vedeam filme rusești care erau lungi, lungi, lungi. Și nu mi-am dat seama de ritmul lui. Sunt sigur că aş putea să-l remontez azi, scoțându-i 30 de minute", a fost prima remarcă a lui Liviu Ciulei după proiecție. Și tot atunci a povestit că din inspirația de moment s-a născut și celebra scenă în care Ilona (Ana Szeles) îi așterne lui Apostol Bologna

(Victor Rebengiuc) ultima masă. "I-am spus echipei: vreau să facem scena asta într-un anumit fel, pentru că vreau să iau premiul la Cannes. La care toți s-au amuzat «A înnebunit Ciulei!». Și scena asta mi-a venit la filmare atunci și cred că e cea mai bună pe care am regizat-o vreodată. Pentru că e vorba de bărbat, femeie, pâine, sare, viață, moarte. Și, într-adevăr, totul este concentrat în tăcerea acestei scene", a povestit regizorul. După Rădurea Spânzuraților (al treilea film al său după Erupția și Valurile Dunării), pentru Liviu Ciulei n-a mai urmat nimic în cinema. Motiv pentru care s-a concentrat pe teatru. Proiecte au fost, a explicat regizorul, însă n-au mai ajuns niciodată pe ecran. "Într-un fel, am fost și eu de vină. Toate filmele pe care le-am propus după Rădurea mi-au fost refuzate. Vroiam să fac "Visul unei nopți de vară", cu Monica Vitti, fiind o combinație cu italienii, care însă a căzut. După aceea am propus tot un Shakespeare, "Regele Lear", am vrut să-l fac cu țărani din Maramureș. Și a fost refuzat. Mi s-a oferit "Reconstituirea" și știam că o să aibă foarte multe necazuri, cum a și avut. Și i-am spus lui Pintilie, care voia neapărat să-l facă, «Fă-l tu, Pintilie!». Apoi am propus "Baltagul" și vedeta principală era Anna Magnani, văzuse Rădurea și voia să joace într-un film al meu. Liviu Ciulei a povestit amuzat și că ministrul culturii Constanța Ciăciun a fost cea care i-a împrumutat 500 de lei ca să-

și facă un smoching pentru petrecerea de la Cannes. "La Festival am fost foarte bine primiți (...) când am luat premiul de regie, a venit la mine Rex Harrison, care era în comisie, tocmai avusese succes în „My Fair Lady”. S-a oprit la masa mea după spectacol și m-a felicitat", a relatat amuzat marele regizor. Atât de mare încât atunci când a lucrat cu Al Pacino pentru "Jungla orașelor" a lui Brecht, i-a spus că nu i se potrivește deloc acest rol. Cunoscutul actor a insistat însă că vrea să-l joace. Au fost cinci spectacole cu public invitat. Nu i s-a potrivit rolul și s-a oprit spectacolul. Maestrul avusese dreptate și de această dată. În ultimii ani a refuzat să mai lucreze, suferea prea mult, nu mai avea putere. Cu toate acestea, a supervizat proiectul de transformare a Teatrului Național, stând ore în șir cu arhitecții.

Odată cu dispariția lui Liviu Ciulei se închide un ciclu fenomenal al teatrului și filmului românesc. Epoca de mari transformări spre valoarea unui teatru universal. Ciulei a impus o școală care are la bază cunoașterea profundă a realităților umane transpuse în teatru și a creat un stil inconfundabil al operei sale, dându-i definiția de realism magic. Actorii cu care a lucrat au fost și rămân antrenați în spiritul școlii realiste și toate generațiile de regizori au un model de urmat și de respectat.

Lucia Ivănescu

